

PM 2015:188 RI (Dnr 108-651/2015)

Utjämningsystemets konsekvenser för Stockholm

Skrivelse av Anna König Jerlmyr (M) och Lotta Edholm (FP)

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Skrivelse av Anna König Jerlmyr (M) och Lotta Edholm (FP) om
”Utjämningsystemets konsekvenser för Stockholm” anses besvarad med
hänvisning till vad som sägs i promemorian.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård anför följande.

Ärendet

Anna König Jerlmyr (M) och Lotta Edholm (FP) föreslår i en gemensam skrivelse att kommunstyrelsen ska ge stadsledningskontoret i uppdrag att redovisa hur den föreslagna höjningen av inkomstutjämningsavgiften ska hanteras i stadens budget för 2016. Skrivelsen har även undertecknats av ersättarna Karin Ernlund (C) och Erik Slottnér (KD).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret anser att det inte känns motiverat att redovisa hur den föreslagna höjningen av inkomstutjämningsavgiften ska hanteras i stadens budget och därmed föregå budgetpropositionen samt SCB:s preliminära beräkningar av den kommunalekonomiska utjämningsen inför 2016, eftersom osäkerheten är betydande.

Mina synpunkter

Ett fungerande skatteutjämningsystem är en viktig beståndsdel i en politik som skapar likvärdiga förutsättningar i hela Sverige. Det var därför den dåvarande regeringen Reinfeldt med brett stöd i riksdagen i december 2012 genomförde en förändring i skatteutjämningsystemet. Det förslaget hade föregåtts av enighet i en parlamentarisk utredning där Stockholmsregionen hade företrätts av bland annat Erik Langby (M) och Ewa Samuelsson (KD).

En bra välfärd i andra delar av Sverige är en grundläggande förutsättning också för att Stockholm ska kunna växa. Stockholm frodas när de som flyttar till staden för att söka jobb och utveckling bär med sig en bra utbildning. Därför ligger det i stadens intresse att det finns ett bra fungerande skatteutjämningsystem.

Med det sagt är det viktigt att konstatera att det fanns stora brister i det utjämningsystem som regeringen Reinfeldt föreslog riksdagen i december 2012 och som nu får starkt negativ effekt i Stockholm stads budget. I år får Stockholm stad ett negativt utfall på närmare 1,471 miljarder kronor. Av dessa är cirka 1,2 miljarder kronor direkt härförliga till den förändring som genomfördes år 2012.

Den frågeställning som väcks i skrivelsen handlar om den delen som avser det särskilda bidrag som, inom ramen för strukturbidraget, kompenserar de kommuner och landsting som fick minskade intäkter från bidrag eller högre kostnader för avgifter till följd av sänkningen av inkomstutjämningsavgiften år 2014. Det är förvisso som en mindre del av ovanstående förändringar, för år 2016 handlar det om 312 kronor per invånare, men ändå med negativ konsekvens för stadens ekonomi.

På kort sikt är det naturligtvis inte någon del av den negativa utvecklingen av skatteutjämnningen bra för staden. Det är som konstaterats ovan så att det nuvarande systemet har stora brister inte minst vad gäller de faktorer som styr utfallet av kostnadsutjämnningen. Statskontoret har därför på regeringens uppdrag sett över detta och föreslagit förändringar inte minst vad avser underlaget avseende kostnader för individ och familjeomsorg. Avsikten är att på så sätt bättre svara mot de verkliga kostnader som finns i kommunerna. Om denna förändring skulle genomföras skulle den innebära en förbättring för Stockholm med motsvarande 849 kronor per invånare. För stadens del är det således viktigare, och mer uthålligt, att verka för en kostnadsutjämnning som svarar mot faktiska kostnader än ett undantag i inkomstutjämnningen som undantar landets rikaste kommuner från ett generellt system.

Frågan i skrivelsen om hur en del av stadens kostnader ska finansieras kan tyckas aningen märklig eftersom alla stadens kostnader och intäkter bedöms i ett sammanhang i samband med behandling av budget. Det vore inte ansvarsfullt att lyfta ut en del av stadens kostnader och säga att den finansieras på ett visst specifikt sätt. I den budget som nyligen presenterats för fullmäktige kan jag dock konstatera att Stockholm har en fortsatt stark ekonomi där stora satsningar på skola och omsorg kan kombineras med höjda ambitioner för investeringar inte minst avseende bostadsbyggande. Med en skattehöjning om 22 öre som går till skolan kommer kommunala skolor och förskolor att få en resursförstärkning om mellan tre och fyra procent, samtidigt som det mer negativa utfallet till följd av beslut om skatteutjämnningen som fattats åren 2012 och 2015 finansieras fullt ut.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Skrivelse av Anna König Jerlmyr (M) och Lotta Edholm (FP) om "Utjämningsystemets konsekvenser för Stockholm" anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i promemorian.

Stockholm den 29 oktober 2015

KARIN WANNGÅRD

Bilaga

Skrivelsen

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden Anna König Jerlmyr och Joakim Larsson (båda M) enligt följande.

Bakgrunden till vår skrivelse om utjämningsystemets ekonomiska konsekvenser för Stockholm var det faktum att den rödgröna regeringen aviserat förändringar i inkomstutjämningsen som skulle drabba Stockholm hårt. Enligt stadsledningskontorets beräkningar skulle Stockholm drabbas av över en halv miljard kronor i utjämningsen, som av en händelse ett belopp i samma storleksordning som den skattehöjning som den rödgrönrosa majoriteten nu har för avsikt att genomföra 2016.

Motivet till att vi ville få konsekvenserna av detta belysta var inte en missunnsam inställning till kommuner i glesbygd. Tvärtom är vi helt eniga med finansborgarrådet av att hela Sverige gagnas av att alla medborgare, oavsett kommun, har en säkerställd tillgång till god offentlig service. Likaså välkomnar vi i likhet med finansborgarrådet den översyn av kostnadsutjämningsen som Statskontoret på regeringens uppdrag har utfört. Vår uppfattning är dock att utjämningsen mellan kommunerna bör lösas på ett sätt som undviker att i onödan ställer tillväxtkommuner mot glesbygdskommuner. Detta för att skapa en större legitimitet för utjämningsystemet. Med dagens system går inte tillräckligt av pengarna till glesbygdskommuner med stora strukturella problem som av förklarliga skäl har svårt att skapa välstånd. Pengarna går i stället till kommuner som Malmö och Göteborg, som i grunden har goda förutsättningar för ekonomisk tillväxt, men där rödgröna majoriteter under lång tid har prioriterat fel och alltför ofta slösar med skattebetalarnas pengar.

Den så kallade tillväxtmiljarden som Alliansregeringen införde för att lindra de värsta marginaleffekterna i inkomstutjämningsen avskaffas nu till 2016 av den rödgröna regeringen.

Stockholm växer och har vuxit kraftigt de senaste åren. Befolkningsökningen innebär behov av utökade offentliga åtaganden för bland annat välfärdsverksamheter och infrastrukturinvesteringar. Den rödgröna regeringens förslag innebär en återgång till en ordning som straffar tillväxtkommuner som bidrar till hela landets ekonomiska utveckling. Att systemet slår så skevt gör att det blir orättvist och kommer i förlängningen att inverka menligt på hela landets ekonomiska utveckling.

Dagens system för inkomstutjämningsen saknar ekonomiska drivkrafter för kommuner att växa. Kommunerna har en viktig roll att fylla för såväl tillväxten som för möjligheterna till bostadsbyggande, investeringar i infrastruktur och andra samhällsviktiga funktioner. Stockholm tar redan ett mycket stort ansvar för medfinansiering av infrastrukturinvesteringar som gynnar hela landets tillväxt. Detta utrymme kommer att minska när regeringens förslag blir verklighet efter årsskiftet.

Faktum kvarstår att det kommunala utjämningsystemet i sin nuvarande utformning slår orättvist och kontraproduktivt mot Sveriges tillväxtregioner. Systemet brister också i transparens och i förutsägbarhet på ett sätt som inte gynnar en långsiktigt ansvarstagande ekonomisk hushållning i kommunerna. Vi hade välkomnat om finansborgarrådet drev denna linje gentemot de rödgröna partivännerna i regeringen.

Avslutningsvis kan vi konstatera att finansborgarrådet avböjer att redovisa hur den ökade utjämningsen ska finansieras. Men i finansborgarrådets förslag till budget för 2016 blir svaret tydligt. Det blir stockholmarna som får bära bördan i form av ytterligare höjd kommunalskatt.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson, Jonas Nilsson och Lars Jilmstad (alla M) och Björn Ljung (FP) med hänvisning till Moderaternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Anna König Jerlmyr (M) och Lotta Edholm (FP) föreslår i en gemensam skrivelse att kommunstyrelsen ska ge stadsledningskontoret i uppdrag att redovisa hur den föreslagna höjningen av inkomstutjämningsavgiften ska hanteras i stadens budget för år 2016. Skrivelsen har även undertecknats av ersättarna Karin Ernlund (C) och Erik Slottner (KD).

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 10 juni 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Den 16 januari 2015 remitterades promemorian *Ändrad inkomstutjämnning för kommuner och landsting* av Finansdepartementet. Efter remissammanställningen överlämnade regeringen remissen till Lagrådet den 4 juni 2015. De föreslagna förändringarna i inkomstutjämnningen kommer sannolikt att presenteras i budgetpropositionen för 2016 som läggs fram den 21 september 2015, och föreslås träda i kraft den 1 januari 2016.

Osäkerheten kring beräkningarna av den kommunalekonomiska utjämnningen är i år betydande. Det beror dels på förslaget om förändrad inkomstutjämnning och dels på två andra förslag som är ute på remiss. Dessa förslag gäller förändringar av delmodellerna individ- och familjeomsorg samt förskola. Även dessa förslag föreslås införas redan den 1 januari 2016. För Stockholms stad innebär förändringarna av IFO-modellen ett förbättrat utfall motsvarande plus 849 kr/invånare, samtidigt som förändringarna i förskolemodellen innebär att ett försämrat utfall med minus 116 kronor per invånare.

Statistiska centralbyrån (SCB) ska enligt förordningen (2004:881) om kommunalekonomisk utjämnning senast den 1 oktober året före utjämningsåret lämna uppgifter till varje kommun och landsting om preliminära bidrag och avgifter. Preliminära beräkningar inför 2016 kommer att redovisas av SCB senast den 1 oktober 2015.

Stadsledningskontoret konstaterar att enligt kommunallagen (1991:900) ska kommunstyrelsen upprätta förslag till budget före oktober månads utgång. Att innan dess redovisa hur den föreslagna höjningen av inkomstutjämningsavgiften ska hanteras i stadens budget och föregå budgetpropositionen samt SCB:s preliminära beräkningar av den kommunalekonomiska utjämnningen inför 2016 känns inte motiverat eftersom osäkerheten är betydande.

Stadsledningskontoret föreslår att skrivelsen angående utjämningsystemets konsekvenser för Stockholm stad är besvarad med hänvisning till vad som sagts i detta tjänsteutlåtande.